

FINLANDS FÖRFATTNINGSSAMLING

Utgiven i Helsingfors den 30 juni 2017

430/2017

Lag

om genomförande av direktivet om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området

I enlighet med riksdagens besluts föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Genomförande av direktivet

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/41/EU om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området, nedan *direktivet*, ska iakttas som lag, om inte något annat följer av denna lag.

Statsrådets allmänna sammanträde kan när denna lag träder i kraft besluta att ett gällande internationellt avtal eller en gällande internationell överenskommelse som avses i artikel 34.3 i direktivet fortsättningsvis ska tillämpas.

2 §

Tillämpningsområde

I enlighet med direktivet och denna lag

1) erkänns och verkställs en europeisk utredningsorder, nedan *utredningsorder*, som utfärdats av en behörig myndighet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen och som myndigheten har sänt till Finland,

2) sänds en sådan utredningsorder på det straffrättsliga området som utfärdats av en behörig myndighet i Finland till en annan medlemsstat för att erkännas och verkställas.

Lagen tillämpas inte i förhållande till republiken Irland och Konungariket Danmark.

3 §

Utredningsorderns innehåll och form

Utredningsordern ska utfärdas i enlighet med artikel 5 i direktivet på en blankett enligt formuläret i bilagan till direktivet (EUT L 130, 1.5.2014).

RP 29/2017
LaUB 7/2017
RSv 65/2017

Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/41/EU (32014L0041); EUT L 130, 1.5.2014, s. 1
Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2022/228 (32022L0228); EUT L 39, 21.2.2022, s. 1

430/2017

4 §

Centralmyndighet

Justitieministeriet är den centralmyndighet som avses i artikel 7.3 i direktivet. Justitieministeriet ska bistå de behöriga myndigheterna i kommunikationen för att översända utredningsordern.

2 kap.

Erkännande och verkställighet i Finland av en utredningsorder

5 §

Verkställande myndigheter

Verkställande myndigheter enligt artikel 2 d i direktivet är i Finland polis-, gränsbevaknings- och tullmyndigheterna.

Verkställande myndigheter är också Helsingfors tingsrätt samt åklagarna inom Helsingfors tingsrätts domkrets. Hörande av vittnen, sakkunniga och parter i domstol sköts dock av den tingsrätt inom vars domkrets den som ska höras har sin hemvist eller sin bostads- eller vistelseort. Av särskilda skäl kan också en annan tingsrätt eller åklagare vara verkställande myndighet.

Beslut om erkännande och verkställighet av en utredningsorder fattas av den myndighet vars behörighet skulle omfatta den åtgärd som begärs i utredningsordern i en motsvarande situation i Finland. Tingsrätten eller åklagaren beslutar dock också om erkännande och verkställighet, om detta ska anses vara ändamålsenligt på grund av en begäran från den utfärdande myndigheten eller annars.

6 §

Registrering av beslut om erkännande och verkställighet

Den verkställande myndigheten ska registrera ett beslut om erkännande och verkställighet.

7 §

Fastställelse av beslut om erkännande och verkställighet

Polis-, gränsbevaknings- och tullmyndigheten kan föra ett beslut genom vilket erkännande och verkställighet av en utredningsorder har vägrats till åklagaren för fastställelse.

8 §

Verkställighet av en utredningsorder

En utredningsorder verkställs med iakttagande av förfarandet enligt finsk lag, om det inte föreskrivs något annat i direktivet eller i denna lag.

När den tingsrätt som avses i 5 § 2 mom. sköter hörandet av vittnen, sakkunniga eller parter, ska åklagaren vara närvarande vid behandlingen av ärendet, om tingsrätten anser att det behövs.

Användning av tvångsmedel

För att verkställa en utredningsorder får det utföras beslag samt kopiering av handlingar, genomsökning och föreläggande att säkra data, avspärning av utredningsplatser och utredningsobjekt, prov för att konstatera intag av alkohol eller andra berusningsmedel, upptagande av signalement, bestämning av DNA-profiler, teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av lägesuppgifter för att nå misstänka och dömda, inhämtande av basstationsuppgifter, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, teknisk observation, täckoperationer, bevisprovokation genom köp, styrd användning av informationskällor och kontrollerade leveranser.

Om verkställigheten av en utredningsorder kräver att ett tvångsmedel enligt 1 mom. används, är en förutsättning för användningen av tvångsmedlet att användningen skulle vara tillåten enligt finsk lag, om den gärning som ligger till grund för utredningsordern hade begåtts i Finland under motsvarande förhållanden.

Om användningen av tvångsmedel inte i tvångsmedelslagen (806/2011) har begränsats till vissa brott eller till en straffbarhetsröskel, förutsätter användningen av tvångsmedel dock inte att den gärning som ligger till grund för utredningsordern skulle vara straffbar enligt finsk lag, om den utfärdande myndigheten i enlighet med artikel 11.1 g i direktivet har uppgett att det är fråga om en gärning enligt 4 mom. för vilken det strängaste straffet enligt lagen i den utfärdande staten är ett straff eller en annan frihetsberövande åtgärd i tre år eller mer.

De gärningar som avses i 3 mom. är

- 1) deltagande i en kriminell organisation,
- 2) terrorism,
- 3) människohandel,
- 4) sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi,
- 5) olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen,
- 6) olaglig handel med vapen, ammunition och sprängmedel,
- 7) korruption,
- 8) bedrägeri, inbegripet bedrägeri som riktar sig mot Europeiska unionens finansiella intressen enligt konventionen om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen (FördrS 85/2002),
- 9) tvätt av vinning av brott,
- 10) penningförfalskning, inklusive euroförfalskning,
- 11) it-brottslighet,
- 12) miljöbrott, inklusive olaga handel med hotade djurarter och utrotningshotade växtarter och växtsorter,
- 13) hjälp till olovlig inresa och vistelse,
- 14) mord, grov misshandel och orsakande av svår kroppsskada,
- 15) olaglig handel med mänskliga organ och vävnader,
- 16) människorov, olaga frihetsberövande och tagande av gisslan,
- 17) rasism och främlingsfientlighet,
- 18) organiserad stöld eller väpnat rån,
- 19) olaglig handel med kulturföremål, inklusive antikviteter och konstverk.
- 20) svindleri,
- 21) beskyddarverksamhet och utpressning,
- 22) förfalskning och piratkopiering,
- 23) förfalskning av administrativa dokument och handel med förfalskningar,
- 24) förfalskning av betalningsmedel,
- 25) olaglig handel med hormonsubstanser och andra tillväxsubstanser,
- 26) olaglig handel med nukleära och radioaktiva ämnen,

- 27) handel med stulna fordon,
- 28) våldtäkt,
- 29) mordbrand,
- 30) brott som omfattas av internationella brottmålsdomstolens behörighet,
- 31) kapning av flygplan eller fartyg,
- 32) sabotage.

Vad som föreskrivs i 2 och 3 mom. gäller dock inte verkställigheten av en utredningsorder när det gäller penningtvättsbrott i en situation där den som misstänks för det brott som avses i utredningsordern är delaktig i det brott genom vilket egendom frånhänts någon eller vinning erhållits, och inte heller ett sådant föreläggande att säkra data som avses i 8 kap. 24 § i tvångsmedelslagen.

Tillstånd till kontrollerade leveranser kan beviljas, om förutsättningarna enligt 2 § 1 mom. och 3 § i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003) uppfylls i fråga om den gärning som ligger till grund för utredningsordern.

På förfarandet vid fattandet av beslut om användning av tvångsmedel och förfarandet vid användningen av tvångsmedel ska tvångsmedelslagen tillämpas.

Avser utredningsordern att en person som är misstänkt för ett brott eller som är svarande i ett brottmål som är anhängigt i en annan medlemsstat ska höras vid förundersökning eller domstol, får den som ska höras inte anhållas, häktas eller meddelas reseförbud med anledning av den gärning som ligger till grund för utredningsordern.

10 §

Utlämnande av överskottsinformation och signalement

Om det för verkställigheten av en utredningsorder krävs att sådan överskottsinformation som avses i 10 kap. 55 § i tvångsmedelslagen lämnas ut till en annan medlemsstat i Europeiska unionen, är en förutsättning för utlämnandet att informationen i enlighet med 56 § i det kapitlet skulle få användas i en motsvarande situation i Finland.

På utlämnande av sådan information som avses i 9 kap. 3 § 2 mom. i tvångsmedelslagen tillämpas vad som föreskrivs i det momentet.

11 §

Rätt att vägra vittna och yttra sig

Den som på grund av en utredningsorder som utfärdats av en annan medlemsstat i Europeiska unionen hörs vid en finsk domstol i egenskap av vittne eller sakkunnig eller inleder sig för att höras vid förundersökning har rätt att vägra att vittna eller yttra sig, om han eller hon har rätt eller skyldighet därtill enligt finsk lag eller enligt lagen i den utfärdande medlemsstaten. Den utfärdande medlemsstatens lag beaktas, om rätten eller skyldigheten att vägra vittna har konstaterats i utredningsordern eller om den utfärdande myndigheten bekräftar detta på begäran av den behöriga finska myndigheten.

12 §

Tillfälligt överförande av frihetsberövade från Finland till andra medlemsstater

Beslut om erkännande och verkställighet av en utredningsorder enligt artikel 22 i direktivet som utfärdats av en annan medlemsstat i Europeiska unionen och som gäller tillfälligt överförande av en frihetsberövad person från Finland till den medlemsstaten fattas av den tingsrätt som avses i 5 § 2 mom.

En åklagare som avses i 5 § 2 mom. ska hos tingsrätten göra en framställning om att denna fattar beslut om erkännande och verkställighet. Framställningen ska göras skriftli-

gen och i den ska uppges grunderna för vägran. Den utredningsorder som utfärdats av den andra medlemsstaten ska fogas till framställningen.

En försvarare ska förordnas för den som ska överföras. Försvararen ska betalas en skälig ersättning som bestäms av tingsrätten och som staten ska svara för. På förordnande av försvarare liksom i övrigt på försvarare tillämpas vad som föreskrivs i 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål (689/1997).

Den som ska överföras ska höras personligen. Åklagaren och försvararen ska vara närvarande vid sammanträdet. Samtycke till överförandet ska ges vid sammanträdet, och samtycket ska antecknas i protokollet. Innan samtycket ges ska den person som ska överföras upplysas om vad samtycket innebär för behandlingen av ärendet.

Den som ska överföras ska underrättas om tingsrättens beslut och om rätten att söka ändring i beslutet i enlighet med 20 § 5 mom.

Vid behandlingen av ärendet iaktas i övrigt i tillämpliga delar vad som föreskrivs om behandling av häktningsärenden i tvångsmedelslagen.

Den tid som en person varit berövad friheten med anledning av tillfälligt överförande räknas i Finland personen till godo på det sätt som föreskrivs i 6 kap. 13 § i strafflagen (39/1889).

13 §

Tillfälligt överförande av frihetsberövade från andra medlemsstater till Finland, transitering samt hållande i förvar

Beslut om erkännande och verkställighet av en utredningsorder enligt artikel 23 i direktivet som utfärdats av en annan medlemsstat i Europeiska unionen och som gäller tillfälligt överförande av en frihetsberövad person från den medlemsstaten till Finland fattas av en åklagare som avses i 5 § 2 mom.

Även beslut om transitering av en frihetsberövad person genom finskt territorium fattas av en åklagare som avses i 5 § 2 mom. Den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten ska till den åklagare som beslutar om transiteringen översända uppgifter om identiteten på och utredningsordern för den person som ska transiteras genom Finland.

En person som har överförts till eller som transiteras genom Finland ska hållas i förvar, om inte den medlemsstat från vilken personen har överförts begär att han eller hon ska frigges. I fråga om hållandet i förvar ska i tillämpliga delar iaktas vad som föreskrivs i häktningslagen (768/2005).

14 §

Transport av en person och överlämnande av bevis till den medlemsstat som utfärdat utredningsordern

I situationer som avses i 12 och 13 § svarar centralkriminalpolisen för transporten av personen.

Centralkriminalpolisen svarar vid behov för arrangemang i anslutning till översändande av bevis som inhämtats som resultat av verkställigheten av en utredningsorder.

15 §

Hörande genom videokonferens eller per telefon

I enlighet med artikel 24 i direktivet får vittnen, sakkunniga och målsägande höras genom videokonferens eller annan ljud- och bildöverföring.

Den tingsrätt som avses i 5 § 2 mom. kan på skriftlig begäran av den behöriga myndigheten i den utfärdande medlemsstaten besluta att en person ska höras som vittne utan att hans eller hennes identitet och kontaktuppgifter avslöjas (*anonymt vittne*), om

- 1) vittnet har beviljats anonymitet i den utfärdande medlemsstaten, och
- 2) anonymitet i en motsvarande situation också skulle kunna beviljas enligt 5 kap. 11 a § 1 mom. i lagen om rättegång i brottmål.

Tingsrätten kan besluta om anonymitet också på skriftlig ansökan av åklagaren eller den misstänkte eller svaranden, om anonymitet i en motsvarande situation skulle kunna beviljas enligt 5 kap. 11 a § 1 mom. i lagen om rättegång i brottmål. Den behöriga myndigheten i den utfärdande medlemsstaten ska höras i saken.

Begäran eller ansökan eller dess bilagor ska innehålla uppgift om vem den person är som enligt yrkande ska höras som anonymt vittne, en redogörelse för personens vilja att bli hörd som anonymt vittne samt uppgift om de omständigheter och bevis som den utfärdande medlemsstaten eller sökanden åberopar som stöd för sitt yrkande.

Den domare som har beslutat om anonym bevisning ska låta höra det anonyma vittnet genom videokonferens enligt artikel 24 i direktivet. Om domaren har förhinder att sköta hörandet, ska den domare som kommer i dennes ställe sätta sig in i det material som uppkommit i det förfarande där beslut om anonymitet fattades.

På beslut om anonym bevisning tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i 5 kap. 11 a–11 e § i lagen om rättegång i brottmål. Vittnet får höras om beslutet har vunnit laga kraft eller om det ska iakttas enligt 3 mom. i nämnda 11 e §.

I enlighet med artikel 25 i direktivet får vittnen, sakkunniga och målsägande höras genom telefonkonferens.

16 §

Hörande av brottsmisstänkta eller svarande genom videokonferens

I enlighet med artikel 24 i direktivet får också den misstänkte i en förundersökning av ett brott eller en svarande i ett brottmål höras genom videokonferens eller annan ljud- och bildöverföring.

En förutsättning för hörande av en svarande i ett brottmål är att svaranden samtycker till det och att hörandet med beaktande av ärendets natur och andra omständigheter inte äventyrar svarandens rättsskydd. Beslut om hörande fattas av den tingsrätt som avses i 5 § 2 mom.

En svarande eller misstänkt som ska höras genom videokonferens eller annan ljud- och bildöverföring har rätt att anlita biträde. En försvarare ska förordnas för en svarande som begär det. Till försvararen ska betalas en skäligen ersättning som bestäms av tingsrätten och som staten ska svara för. Om förordnande av försvarare på tjänstens vägnar liksom i övrigt om försvarare gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål.

Innan ett samtycke till en videokonferens begärs ska innebörden av samtycket klargöras för svaranden och den misstänkte liksom också rätten att anlita biträde samt att han eller hon kan förordnas en försvarare. Samtycket ska upptas i inspelningen.

Svaranden kallas till tingsrätten för att höras med iakttagande av vad som föreskrivs om delgivning av stämning i brottmål. I kallelsen till svaranden ska denne informeras om sina rättigheter samt uppmanas att till tingsrätten inom utsatt tid skriftligen anmäla om han eller hon samtycker till att bli hörd genom en videoförbindelse.

17 §

Täckoperationer och bevisprovokation genom köp

För att verkställa en utredningsorder får täckoperationer och bevisprovokation genom köp genomföras på det sätt som avses i artikel 29 i direktivet för att utreda ett brott i enlighet med bestämmelserna i 10 kap. i tvångsmedelslagen.

När beslut fattas om erkännande och verkställighet av en utredningsorder avseende en täckoperation kan den behöriga myndigheten i den utfärdande staten beviljas rätt att för utredning av ett brott utföra täckoperationer och bevisprovokation genom köp på finskt territorium i enlighet med bestämmelserna i 10 kap. i tvångsmedelslagen. En motsvarande rätt kan ges en tjänsteman från en annan medlemsstat i Europeiska unionen utifrån en utredningsorder som en finsk behörig myndighet har utfärdat.

En sådan tjänsteman från en annan medlemsstat som är verksam i Finland i enlighet med 2 mom. kan ges rätt att bära vapen, om det är nödvändigt på grund av verksamhetens karaktär. Vapnet får endast användas i sådana nödvärnssituationer som avses i 4 kap. 4 § i strafflagen. Beslut om rätt att bära vapen fattas av en polisman som hör till befälet.

18 §

Villkor i beslut om teletvångsmedel

När en domstol fattar beslut om teleavlyssning i enlighet med 10 kap. 5 § i tvångsmedelslagen med anledning av en utredningsorder enligt artikel 30.2 eller en underrättelse enligt artikel 31.1 i direktivet, ska den uppställa ett villkor enligt vilket myndigheten i den medlemsstat i Europeiska unionen som utfärdat ordern eller lämnat underrättelsen ska iaktta bestämmelserna i 10 kap. 52 och 55 § i tvångsmedelslagen samt bestämmelserna i 56 § i det kapitlet om i vilka fall överskottsinformation får användas. Motsvarande villkor ska uppställas när det fattas beslut om användningen av andra i de paragraferna avsedda tvångsmedel på finskt territorium. Domstolen ska också uppställa andra villkor som behövs med tanke på rättsskyddet för den person som är föremål för åtgärden.

19 §

Underrättelser om teleavlyssning

Underrättelser enligt artikel 31 i direktivet tas emot och framställs av centralkriminalpolisen. Efter att ha tagit emot en underrättelse ska centralkriminalpolisen utan dröjsmål översända ärendet till domstolen för avgörande.

20 §

Ändringssökande

Ändring i en åtgärd som ska verkställas i Finland får sökas med iakttagande av vad som i finsk lag föreskrivs om sökande av ändring i åtgärden i fråga. Den som har rätt att söka ändring kan samtidigt söka ändring i beslutet om erkännande och verkställighet av utredningsordern.

Den som enligt 1 mom. har rätt att söka ändring underrättas om ett beslut om erkännande och verkställighet av en utredningsorder i Finland och om rätten att söka ändring i det beslutet samtidigt som han eller hon underrättas om rätten att söka ändring i den åtgärd som ska verkställas i Finland.

I övrigt än vad som föreskrivs i 1 mom. får ändring inte sökas i ett beslut om erkännande och verkställighet av en utredningsorder i Finland.

Ändring i en utredningsorder som utfärdats i Finland får inte sökas genom besvär.

Den person som ska överföras får överklaga ett i 12 § eller 23 § 3 mom. avsett beslut genom besvär med iakttagande av vad som föreskrivs om sökande av ändring i tingsrättens avgörande. Ärendet ska behandlas skyndsamt.

Ändringssökande hindrar inte att åtgärden eller beslutet verkställs, om inte den domstol som handlägger saken bestämmer något annat.

21 §

Språk och översättningar

En utredningsorder och en i 13 § avsedd begäran om transitering som översänds till Finland ska vara avfattad på finska, svenska eller engelska, eller åtföljas av en översättning till något av dessa språk. Den verkställande myndigheten kan också godta en översänd utredningsorder som avfattas på något annat språk, om det inte finns något annat hinder för godtagandet.

Den verkställande myndigheten ska vid behov se till att utredningsordern översätts till finska eller svenska.

3 kap.

Utfärdande av en utredningsorder i Finland

22 §

Myndigheter som är behöriga att utfärda en utredningsorder

I enlighet med artikel 2 c ii i direktivet kan en utredningsorder i Finland utfärdas av en anhållningsberättigad tjänsteman som har befogenheter som undersökningsledare vid polisen, Tullen eller gränsbevakningsväsendet. Utredningsordern ska då fastställas av en åklagare.

I enlighet med artikel 2 c i i direktivet kan en utredningsorder också utfärdas av en åklagare, en tingsrätt, en hovrätt eller högsta domstolen.

23 §

Utfärdande av en utredningsorder

En utredningsorder kan utfärdas i ett straffrättsligt ärende vars behandling ingår i en i 22 § nämnd myndighets behörighet.

Om det för den i utredningsordern begärda åtgärden under motsvarande förhållanden i Finland krävs ett beslut av någon annan myndighet än den som utfärdar eller fastställer ordern, ska ett sådant beslut inhämtas som grund för ordern.

Beslut om utfärdande av en utredningsorder enligt artikel 23 i direktivet för tillfälligt överförande till en annan medlemsstat av en i Finland frihetsberövad person fattas av den tingsrätt som avses i 5 § 2 mom. En åklagare som avses i 22 § ska hos tingsrätten göra en framställning om att denna fattar beslut om att utfärda en utredningsorder. På förfarandet tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i 12 § 3–7 mom.

24 §

Språk och översättningar

En utredningsorder ska avfattas på något av den verkställande statens officiella språk eller på något annat språk som den staten godkänner, eller översätts till något av dessa språk.

Den myndighet som utfärdar utredningsordern ska sörja för översättning av ordern till ett språk som avses i 1 mom., om inte något annat avtalas.

430/2017

4 kap.

Särskilda bestämmelser

25 §

Hemlighållande, tystnadsplikt samt begränsningar i användningen av uppgifter

På en utredningsorder som en behörig myndighet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen översänt till Finland och på verkställigheten av ordern i Finland tillämpas vad som föreskrivs om hemlighållande, tystnadsplikt och rätt att få information i ett motsvarande ärende i Finland.

På bevis, handlingar och uppgifter som överlämnats till Finland med stöd av en utredningsorder som utfärdats av en behörig finsk myndighet tillämpas vad som föreskrivs om hemlighållande, tystnadsplikt och rätt att få information i ett motsvarande ärende i Finland.

Utöver vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. ska även de villkor och förfaranden iakttas som myndigheten i en annan medlemsstat har ställt för hemlighållande, tystnadsplikt eller begränsningar i användningen av uppgifterna.

När en åklagare på grundval av 22 § 1 mom. får en utredningsorder för fastställelse tillämpas på åklagarens tystnadsplikt och tystnadsrätt vad som föreskrivs om tystnadsplikt och tystnadsrätt för förundersökningsmyndigheten.

26 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 3 juli 2017.

På begäran om rättslig hjälp som har översänts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

I förhållande till en sådan medlemsstat i Europeiska unionen som inte när denna lag träder i kraft har genomfört direktivet tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag till dess att medlemsstaten i fråga har genomfört direktivet.

Helsingfors den 28 juni 2017

Republikens President

Sauli Niinistö

Justitieminister Antti Häkkinen